

Miljøretta
Helsevern
HALLINGDAL

Åsgardane, Gol

ÅRSRAPPORT 2012

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	3
.....	
Hva omfatter miljøretta helsevern? Arbeidsoppgaver Miljøretta helsevern i Hallingdal (MHVH)	4
.....	
Bemanning Info	5
.....	
Kommunale planer Skoler og barnehager	6
.....	
Inneklima Sikkerhet Støy Solarier	7
.....	
Frisør/hudpleie/tatovering Campingplass/hytter Asylmottak Uttale utslippssaker Skadedyr	8
.....	
Luftforurensning/luktplager Radon Basseng og badeanlegg	9
.....	

Forord

2012 har vært et nytt år med fokus på forebyggende helsearbeid og folkehelse. I 2011 ble «Lov om folkehelsearbeid» (Folkehelseloven) vedtatt i Stortinget, som miljørettet helsevern er en sentral del av. Sentrale styresmakter har et ønske om at samhandlingsreformen og de nye lovverkene skal gi folkehelsearbeid og forebyggende helsearbeid et økt fokus i samfunnet. Det settes nye krav om at folkehelse skal inn i alle avdelinger og etater i kommunene, og ikke lenger være et ansvar for helseavdelingen alene. «Helse i alt vi gjør» skal være et gjennomgående prinsipp i både kommunene, fylkeskommunene og statlige myndigheter. Her i Hallingdal ser vi at dette er på god vei inn i flere av kommunene.

For Miljøretta helsevern Hallingdal (MHVH) vil det nye lovverket, samhandlingsreformen og prosjekt lokalmedisinsk senter, forhåpentligvis føre til økt fokus på det arbeidet vi gjør. Og vi håper selvsagt dette på sikt kan resultere i økt satsning på miljørettet helsevern. For å kunne utføre de oppgaver kommunene er pålagt på en god måte, ser vi at det trengs mer enn kun en 100% stilling for hele Hallingdal. Vi skulle gjerne hatt mer tid til hyppigere tilsyn, og bedre oppfølging etter disse. Vi skulle også deltatt mer i den kommunale planleggingen, og kunne tatt del i flere planprosesser ved å delta på oppstartmøter, planstrategiarbeid, planprogrammer og lignende. Dette er noe Helsedirektoratet blant annet påpeker i sin nye moment og tipsliste for folkehelse og kommuneplanlegging (IS-0333). Innspill om helsehensyn bør komme på et tidlig tidspunkt i planprosessen og det bør legges opp til bred, tverrsektorielt samarbeid i kommuneplanarbeidet. Dette håper vi at vi i MHVH, sammen med folkehelsekoordinatorerne, kan være med å bidra til i Hallingdalskommunene.

Dette året fått gjennomført tilsyn av både asylmottak, solarier, boblebad og nye frisører med ørehulltaking. Vi har også deltatt ved Arbeidstilsynets tilsyn av skoler i Hemsedal, laget retningslinjer for skate- og klatreanlegg, deltatt i flere tverrfaglige møter, gitt ulike presentasjoner ev MHVH, tatt en videreutdanning i folkehelse ved Høyskolen i Buskerud, samt deltatt på sentrale kurs og konferanser. I tillegg kommer all løpende saksbehandling med klager, uttaler, støysaker, utslippssaker og lignende. På slutten av året rakk vi også en måned med en tysk arbeidspraktikant her ved MHVH. Vi håper 2013 kan bli et like innholdsrikt år.

Gol, 25.01.2013.

Vennlig hilsen

Ingunn Håverstad
Avdelingsingeniører
Miljøretta helsevern Hallingdal

Hva omfatter miljøretta helsevern?

Miljøretta helsevern omfatter alle miljøfaktorer som kan ha innvirkning på folks helse og trivsel, og tar for seg blant annet:

- Barns arbeidsmiljø i skoler og barnehager
- Støy, luft- og vannforurensning
- Inneklima (luftkvalitet og fukt/muggsopp)
- Radon
- Sikkerhet
- Legionella
- Skadedyrkontroll
- Kontroll av hygieniske forhold og tekniske krav på offentlige steder som:
 - badeanlegg
 - campingplasser/hytter
 - solarier
 - hudpleie-, frisør-, hulltakings- og tatoveringsvirksomheter.

Arbeidsoppgaver

- Gir råd og veiledning til andre kommunale etater, virksomheter og privatpersoner på ovennevnte punkter.
- Uttale til kommunale etater i forbindelse med kommuneplaner, utslippssaker m.m.
- Deltar ved behov i tverrfaglige saksforum i de kommunene dette finnes
- Godkjenning og tilsyn av skoler og barnehager. Godkjenning av plantegninger ved ny- eller ombygging av skoler/barnehager.
- Tilsyn med bassenger, boblebad, solarier, frisørsalonger, hudpleie, campingplasser, skadedyrsfirma m.m.

Miljøretta helsevern i Hallingdal (MHVH)

MHVH ble etablert i mai 2002. Fra 01.01.2004 har Gol kommune hatt det administrative ansvaret, ved at MHVH har vært en enhet under helseavdelinga i kommunen. Kommuneoverlegene utgjør faglig styringsgruppe, og var per 31.12.12:

Flå: Kommuneoverlege Roger Hyldmo

Nes: Kommuneoverlege Nils Høva

Gol: Kommuneoverlege Lars Christian Sandaker

Hemsedal: Kommuneoverlege Harald Lystad

Ål: Kommuneoverlege Øystein Lapppegard

Hol: Kommuneoverlege Geir Strømmen

I 2012 har MHVH hatt 9 kommunelegemøter. Noen av temaene i løpet av året har blant annet vært: Etterklangprosjektet, retningslinjer skate-/klatreanlegg, kommunehelseprofiler, Hallingdal sjukestuge/prosjekt lokalmedisinsk senter, samhandlingsreformen, drikkevann, radon, tilsyn asylmottak, solarier, boblebad og frisører, veggedyr, Arbeidstilsynets tilsyn ved skoler i hallingdal, nytt nødnett, beredskap, melding av mobile knuseverk og økt samarbeid med HAVA. Som vanlig deltar Mattilsynet i starten disse møtene, og informerer om saker som kan angå kommunelegene eller MHVH.

Alle Hallingdalskommunene ved rådmenn har mottatt forslag til nytt delegeringsvedtak etter nytt lovverk. Vedtaket gjelder som tidligere delegert myndighet og oppgaver innen

miljørettet helsevern til MHVH, som er av ikke-prinsipiell karakter og der vedtak ikke fører til større økonomiske konsekvenser for involverte parter. Nye vedtak er ikke kommet på plass i alle kommunene, så dette er noe vi må jobbe videre med i 2013.

Bemanning

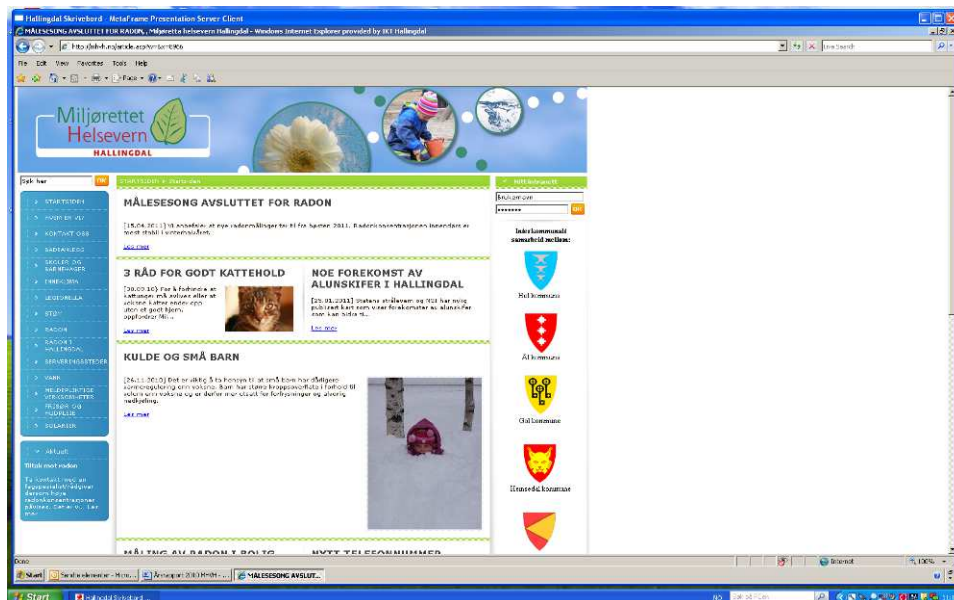
Miljøretta helsevern Hallingdal utgjør i dag en 100 prosent stilling. Ingunn Håverstad har hele 2012 vært i vikariat for Line Aasli Moen som er i fødselspermisjon.

Line og Ingunn

Info

Nettsiden www.mhvh.no oppdateres med aktuelle MHVH-nyheter. Mot slutten av 2012 ble det påbegynt arbeid med omlegging av hjemmeside og skifte av leverandør. Ny versjon vil være på plass vinteren 2013

Her følger en kort oversikt over arbeidsområder til MHVH, med orientering om hva som er gjort i 2012:

Kommunale møter/saker og ulike fora:

Her er noe av det MHVH har deltatt på i 2012:

- MHVH deltar fast ved møter i tverrfaglig saksforum i Ål kommune
- Tverrfaglig møte ang asylmottaket i Nes kommune
- Tverrfaglig planforum ang sentrumsplaner i Gol kommune
- Arbeidstilsynets tilsyn i Hemsedal kommune
- Retningslinjer for klatre-/skateanlegg ved skoler
- Uttale ang ulike utearrangement i Gol sentrum
- Lokale retningslinjer for knuseverk i Hallingdal
- Utveksling av gjensidig informasjon og start på økt samarbeid mellom MHVH og Hallingdal og Valdres bedriftshelsetjeneste (HAVA)
- Line har siden aug 2011 sittet i red.komitèen for medlemsbladet for Forum for miljø og helse
- Line har siden høsten 2012 vært med i høringsgruppe for revidering av veileder til Forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Prosjektet ledes av en arbeidsgruppe satt ned av Helsedep.

Kurs og utdanning

Ingunn ved MHVH har tatt en videreutdanning i folkehelse ved Høyskolen i Buskerud (avd Drammen). Som tema for eksamensoppgaven var tverrfaglig samarbeid i kommunene, og fokus på «helse i alt vi gjør»-prinsippet.

Av andre kurs/konferanser kan nevnes: Folkehelsekonferansen på Storefjell, samhandlingskonferansen i Ål, årskonferansen for Forum for miljø og helse og Inneklimakurs i Oslo.

Skoler og barnehager

Alle de 28 skolene og de 32 barnehager i Hallingdal er godkjent etter *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv.* I 2012 har vi hatt en liten oppfølging av skoletilsynene i 2011, samt foretatt gjenklangsmålinger på de skolene og barnehagene som ønsket dette (se mer under støy). Vi har også deltatt ved Arbeidstilsynets tilsyn av skoler i Hemsedal.

Generelt er standarden på skolene og barnehagene i Hallingdal ganske bra. Dessverre ser vi at trass i nybygging og oppjusteringer av byggene, sliter enkelte fortsatt med dårlig inneklimate. MHVH vil følge opp aktuelle saker utover i 2013 også. Det kan ellers nevne at de fleste skolene og barnehagene nå har tatt tak i radonproblematikken, og oppdatert sine målinger de siste årene. MHVH vil følge opp med elektronisk radonlogging der det er behov for dette.

Det kan også nevnes at vi for 2013 håper på å komme i gang med ny tilsynsrunde av barnehagene, samt et tilsyn av kommunenes SFO-tilbud.

Inneklimate

MHVH får stadig henvendelser som gjelder inneklimate, fukt og mugg. Foreldre og ledelse ved skoler og barnehager tar kontakt for informasjon, og ikke minst privatpersoner som har spørsmål som gjelder luftkvalitet i bolig.

Ingunn ved MHVH deltok i 2012 på en inneklimakonferanse i Oslo. Der var det særlig fokus på ventilasjon, fukt og risikofaktorer for barn ved dårlig inneklima.

Sikkerhet

MHVH får også spørsmål om sikkerhet, særlig i forhold til barn. Ulykkesforebygging i lek og aktivitet er sentralt på dette området. MHVH i samarbeid med Lekeplasskontrollen, arrangerte i mars 2011 et kurs i sikkerhet på lekeplassen for skoler, barnehager og vaktmestere i Hallingdal. Det var god deltakelse fra alle kommunene i Hallingdal, og vi håper kurset vil bidra til økt bevisstheten rundt sikkerheten ved lekeplassene i dalen. MHVH har i 2012 utarbeidet felles retningslinjer for skateanlegg og klatrevegger ved skoler og idrettsanlegg i Hallingdal.

Solarier

Høsten 2012 fikk vi endelig gjennomført en ny tilsynsrunde ved alle solariene i Hallingdal. Vi fikk låne måleapparat for UV-stråling fra Statens strålevern de ukene tilsyna varte. Dette var svært tidsbesparende, mot å kontrollere alle lysstoffrørene som vi gjorde tidligere. Fra 1.1.2012 ble det i Norge innført 18-års grense for bruk av solarium. Så i tillegg til stråling, sikkerhet og hygiene, sjekket vi også hvordan solstudioene og hotellene etterlevde dette forbudet. Resultatene fra tilsynet ble oversendt Statens strålevern, da de i nov i år hadde en landsomfattende kampanje ang 18-årsgrensen.

Det var hyggelig å se at ingen av solariene hadde stråling over grenseverdiene satt av strålevernet, men nedslående at bare 7 av 12 virksomheter hadde informasjon/plakat om innført 18-årsgrense. Halvparten av virksomhetene var heller ikke meldt inn til strålevernet, selv om flere av disse har fått pålegg om dette tidligere. De virksomhetene som hadde avvik har fått pålegg om retting. Mange har gitt tilbakemelding om retting, og resten vil bli fulgt opp.

Måling av stråling i solarium

Støy

I 2012 har vi hatt et lite prosjekt på måling av etterklang i skoler og barnehager. Etter skoletilsynet i 2011, var det flere skoler som ønsket etterklangsmåling (særlig av gymsaler). MHVH tok kontakt med alle skolene og barnehagene, og så at behovet var relativt stort. Vi fikk låne et måleapparat for etterklang, og foretok målinger ved 7 skoler og 13 barnehager. Resultatene viste at de fleste rom i skolene og barnehagene

hadde etterklang innenfor de kravene som er satt, men det ble avdekket noen avvik. Dette gjaldt særlig gymsaler, samt et par avd. ved en skole i Hemsedal.

MHVH har også i 2012 gitt uttale i et par saker ang utearrangement i Gol sentrum. I tillegg har vi stadig fokus på forebygging av støyproblemer når vi deltar i plansaker og tverrfaglige fora, samt at vi ønsker å være en rådgivende part i saker som kan omfatte støy. Det kan også nevnes at MHVH har utarbeidet lokale retningslinjer for knuseverk i Hallingdal. Disse er i 2012 sendt ut til de fleste entreprenørene i Hallingdal, og vil forhåpentligvis hjelpe til med å forebygge mulige støykonflikter.

Asylmottak

Våren 2012 gjennomførte vi sammen med kommuneoverlegene, en tilsynsrunde ved de tre statlige mottakene i Hallingdal. Disse ligger i Nes, Ål (Torpo) og Hemsedal. Vi kan oppsummere følgende fra tilsynet:

- Generelt ser mottakene ut til å bli godt drevet. Mottakene har engasjerte ledere, som ønsker å gjøre forholdene for beboerne så godt som mulig.
- Bygningsmassen er ofte gammel og slitt, så godt, jevnlig vedlikehold er viktig.
- Av samme grunn er også kontroll og oppgradering av ventilasjonsanlegg viktig for å unngå fukt, lukt fra matlaging og dårlig inneklime.
- Mangefult barnehagetilbud er gjennomgående for alle mottakene. Kommunene tilbyr ingen eller svært få plasser. Dette er særlig et behov for 4- og 5-åringer med tanke på språkopplæring og mulig skolestart.
- Med unntak av Torpo, hadde mottakene ønsker bedre helsetilbud på stedet. Både for Nes og Hemsedal var det ansatt helsefaglig personell ved oppstart av mottakene, men dette har dessverre falt bort.

MHVH vil sammen med kommuneoverlegene fortsette å jobbe for gode miljømessige forhold ved asylmottakene, gode helsetjenester og bedre barnehagetilbud for 4- og 5-åringer.

Barnebase Ål statlige mottak

Frisør/hudpleie/tatovering

Sommeren 2011 hadde vi en større oppdatering av oversikten vår over frisør- og hudpleievirksomheter i Hallingdal. Ved etablering eller større endringer skal dette meldes MHVH, men det er dessverre ikke noen automatikk i dette. For virksomheter som utfører hulltaking skal lokalene godkjennes av MHVH etter forskrift om hygienekrav for frisør-, hudpleie-, tatoverings- og hulltakingsvirksomheter mv.

Høsten 2012 foretok vi en tilsynsrunde og godkjenning av de frisørstudioene som utfører hulltaking, og som ikke hadde godkjenning fra tidligere. Dette utgjorde 7 virksomheter.

Campingplass/hytter

Campingplasser blir kontrollert ved behov. MHVH mottar fra tid til annen klage på forhold ved campingplasser om at det er dårlig renhold, standard eller kapasitet på sanitæranlegg. Campingplasser (særlig sanitæranlegg) skal ha helsemessig forsvarlig utforming, kapasitet og standard.

I 2012 hadde vi en sak ang veggdyr ved en campingplass på Geilo. Dette var en sak som havnet i Hallingdølen, og MHVH fikk bidra til en god, informativ artikkel om veggedyr (se mer under skadedyr).

Uttale til utslippssøknader

MHVH får årlig rundt 40 utslippssøknader til uttale. Søknadene oversendes fra kommunenes tekniske etater, med forespørsel om vår vurdering av risiko for forurensning ved utslipp av avløpsvann. Uttalelsene går som oftest på separate avløp i hytteområder der drikkevannskilder er mindre enn 100 meter nedstrøms utslipp. Det er et stort flertall av utslippssaker fra Hol kommune, men i 2012 har vi også gitt uttaler i saker fra Nes, Gol, Hemsedal og Ål.

Skadedyr

Flere sentrumsområder i Hallingdal har fra tid til annen vært plaget av mye eierløse katter. Både Gol, Hemsedal og Geilo har de siste årene hatt saker på dette. Det ble da foretatt innfangning og avliving av eierløse katter. 2012 har vært relativt rolig på kattefronten. På Gol er det dannet en frivillig «kattegruppe», som fanger og omplasserer eierløse katter. De har også stort fokus på kastrering/sterilisering av katter, og arbeider målrettet for å begrense antall eierløse katter. Veterinærkontorene i Hallingdal har også i år kjørt tilbudskampanjer på kastrering/sterilisering og merking av katter. I løpet av 2013 planlegges det et felles møte med Mattilsynet, veterinærene, kommunen, MHVH og kattegruppen, for bedre organisering av det forebyggende arbeidet.

MHVH har i 2012 også hatt en sak ang veggedyr. Dette er et økende problem over hele landet, både privat og ved overnattingssteder. Både Folkehelseinstituttet og skadedyrsbransjen kan opplyse om stadig økning av henvendelser, og bestillinger av sanering av veggedyr. Det er derfor viktig at både overnattingsbransjen og private blir mer bevisst problemet, og får mer kunnskap om veggedyr, slik at spredning kan forhindres. Etter en sak med veggedyr ved en campingplass på Geilo i sommer, fikk MHVH Hallingdølen til å trykke en artikkel om veggedyr. Den informerte både om hva veggedyr er, hvordan de oppdages, og hvordan man blir kvitt dem.

Luftforurensning/luktplager

MHVH mottar og behandler fra tid til annen klager som går på luktplage og luftforurensning. I 2012 ble en klagesak på lukt fra containere ved et matserveringssted avsluttet. Serveringsstedet byttet til mindre avfallsbeholder, og flyttet denne noe lengre bort fra boligene, etter råd fra Mattilsynet og MHVH.

Av andre saker kan det nevnes at kommunelegen i Hol har deltatt i en klagesak på lukt fra nyetablert grisefjøs i kommunen. Saken har vært innom Fylkesmannen i Buskerud, og er for tiden til behandling hos Sivilombudsmannen.

Radon

Høsten 2009 kom Statens strålevern med nye anbefalinger ang grenseverdier for radon, og i 2010 ble en ny Strålingsforskrift vedtatt. Statens stråleverns anbefalte grenseverdier skal også gjelde for skoler, barnehager og utleieleiligheter fra 01.01.2014. Høsten 2011 publiserte Statens strålevern nye målemetoder for radon i skoler og barnehager, det blant annet bruk av elektronisk radonlogger er tatt med. I den forbindelse gikk MHVH til innkjøp av Radonlogger R2, som skoler og barnehager kan låne ved behov.

MHVH har fortsatt god rabattavtale med Radonlab på sporfilmer til måling av radon, og målesesongen 2011/2012 benyttet ca 70 innbyggere i Hallingdal benyttet seg av tilbudet. Fordelen med dette er av MHVH får tilgang til resultatene, som benyttes til beregning av risikoområder i kommunene. Det er også foretatt mange målinger ved skoler og barnehager, etter sterk oppfordring fra MHVH. Samtidig har det vært flere henvendelser fra folk med spørsmål om tiltak for å redusere høye radonkonsentrasjoner i eksisterende bolig. MHVH gir råd og henviser til firmaer i dalen som kan utføre slike tiltak.

Radonkart for alle kommunene i Hallingdal er å finne nettsiden til MHVH (www.mhvh.no) Her kan en få oversikt over hvilke områder som er ekstra utsatt for høye radonforekomster. I områder som er utsatt vil vi oppfordre alle som ikke har gjort måling av radon om å gjøre dette.

Bassenger og badeanlegg

Forrige tilsyn på alle bassenger var i 2010, og utgjorde da 25 virksomheter. Høsten 2012 hadde vi en tilsynsrunde på alle boblebad igjen, da disse bør kontrolleres oftere (helst årlig). Vi kontrollerte totalt 6 boblebad, samt 2 bassenger som var stengt under tilsynet i 2010.

Bassengene i Hallingdal ser generelt ut til å bli godt driftet. De ansvarlige for bassengdriften har jevnt over god kunnskap om ansvarlig drift, og virker engasjerte. Vannkvaliteten er god, det måles pH og klorinnhold daglig og forebyggende legionellarutiner er på plass. Men ingen av de besøkte stedene hadde rutiner for årlig bakterieprøver, så dette ble bemerket i rapportene.

